

Datum: 14.4.2026.

Broj: 02-06-1057

OSIGURATI STVARNI PRISTUP INFORMACIJAMA: NEOPHODNE IZMJENE ZAKONA NA SVIM NIVOIMA

Banja Luka, 14. april 2026. godine – Gotovo polovina institucija u BiH ne odgovara na zahtjeve za pristup informacijama u zakonskom roku, dok je tek 140 od 394 institucije dostavilo podatke na vrijeme. Istovremeno, postojeći entitetski zakoni **ne obavezuju** institucije da same objavljuju ključne informacije, niti obezbjeđuju efikasan nadzor i pravnu zaštitu građana, što su značajni nedostaci i zbog čega je Transparency International u BiH zajedno sa 27 organizacija civilnog društva uputio **inicijative za izmjene zakona o slobodi pristupa informacijama** na svim nivoima vlasti u BiH.

Primjena postojećih zakona pokazuje da institucije i dalje uskraćuju informacije od javnog interesa, posebno one koje se odnose na trošenje javnih sredstava. Skoro polovina organa vlasti **ne odgovara u zakonskom roku**, dok je tek trećina [dostavila](#) tražene podatke na vrijeme a u praksi se često zloupotrebljavaju pravne praznine kako bi se izbjegla transparentnost.

Pored zanemarivanja rokova institucije u Bosni i Hercegovini **zanemaruju i sudske presude** koje im nalažu dostavljanje informacija koje građani i organizacije civilnog društva traže od njih. Tako je Sud BiH okončao samo **tri od osam** upravnih sporova koje je TI BiH pokrenuo protiv javnih organa koje odbijaju da dostave tražene informacije dok nizak stepen efikasnosti pravosuđa u pružanju pravne zaštite u ovoj oblasti ocrtava podatak da je TI BiH na presude čekao i **više od godinu dana**, uprkos roku od 60 dana za donošenje sudske odluke, koji je propisan zakonom.

Neefikasnost sudova, izostanak kazni i nemogućnost sankcionisanja omogućile su institucijama da **izbjegavaju primjenu zakona** o slobodi pristupa informacijama dok je građanima uskraćena adekvatna pravna zaštita. Ovo najbolje ilustruje primjer spora protiv Ministarstva saobraćaja i veza RS, koje uporno [ignoriše višestruke sudske presude](#) te bez sankcija odbija objaviti ugovor o koncesiji za autoput Banja Luka–Prijedor, štiteći komercijalne interese kineskog investitora umjesto interesa građana koji ostaju uskraćeni za finansijske aspekte ovog važnog infrastrukturnog projekta.

Osim problema u primjeni, u entitetskim zakonima izostaje obaveza takozvane **proaktivne transparentnosti**, pa tako institucije nisu dužne objavljivati materijale za sjednice, budžete, nacрте zakona i druge dokumente iz oblasti svog rada, zbog čega javnost ostaje uskraćena za informacije o procesima odlučivanja ali i načinima na koji se troši javni novac.

To je osnovni razlog zbog kog organizacije civilnog društva predlažu uvođenje **obaveze proaktivne objave** nacрта zakona, odluka i ostalih materijala koji sadrže podatke o trošenju javnih sredstava i to u mašinski čitljivom formatu (Word i tekstualni PDF), kako bi bile dostupne osobama s invaliditetom koje koriste čitače ekrana, što je i preuzeta međunarodna obaveza BiH u skladu sa UN Konvencijom.

Inicijativama se takođe traži uvođenje obaveze donošenja formalnih rješenja kao odgovora na zahtjev za slobodan pristup informacijama, te inspekcijskog nadzora nad primjenom zakona kao i mogućnost izricanja kazni u slučaju nezakonitog uskraćivanja informacija. Ovo je posebno važno u Republici Srpskoj, gdje je praksa institucija da na zahtjeve odgovaraju običnim "dopisom", nerijetko bez potpisa i pečata, čime se građanima direktno **uskraćuje pravo na žalbu** i slični mehanizme pravne zaštite.

U Federaciji BiH predlaže se **usklađivanje sa zakonima o upravnom postupku**, preciziranje pravnih lijekova i uspostavljanje efikasnog nadzora nad primjenom zakona uz zahtjev da se informacije obavezno dostavljaju u mašinski čitljivom i pristupačnom formatu.

Sa druge strane, novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH, usvojen kao jedan od **reformskih zakona** na evropskom putu, [nije ubrzao objavljivanje podataka](#) od javnog interesa, te je u nekim oblastima donio negativne efekte. Postojeći drugostepeni mehanizam zaštite prava **nije dovoljno funkcionalan** i nezavisan, zbog čega TI BiH predlaže skraćivanje rokova za postupanje Žalbenog vijeća sa 60 na 45 dana u slučajevima sprovođenja testa javnog interesa.

Sve inicijative imaju zajednički cilj a to je **prelazak sa formalnog na stvarni pristup informacijama**, kroz jasne obaveze institucija, efikasan nadzor i dostupnost podataka u praksi. Bez ovih izmjena, pravo na pristup informacijama ostaje ograničeno, a prostor za zloupotrebe javnih resursa značajno povećan a jačanje transparentnosti i odgovornosti institucija, što je i jedan od osnovnih zahtjeva u procesu evropskih integracija Bosne i Hercegovine, samo **isprazna floskula političkih lidera**.

Potpisnice inicijativa:

Transparency International u BiH, Vaša prava BiH, Balkanska istraživačka mreža – BIRN BiH, Centar za istraživačko novinarstvo - CIN, Sarajevski otvoreni centar - SOC, UG „Zašto Ne“, Helsinški parlament građana Banja Luka, ProPeace u BiH, UG Tolerancijom protiv različitosti – ToPeer, Doboj, Centri Civilnih Inicijativa – CCI BiH, Fondacija Infohouse, Udruženje Mreža za izgradnju mira, Udruženje BH Novinari, Udruženje žena „Napravi razliku, My Right – Empowers people with disabilities, Fondacija CURE, Udruženje „Resursni Aarhus centar u BiH“, Asocijacija za demokratske inicijative - ADI Sarajevo, Romski informativni centar „Kali Sara“, Centar za mlade „Kvart“ Prijedor, Fondacija Atelje za društvene promjene, Udruženje građana „Oštra nula“, Fondacija Udružene žene Banjaluka, Perpetuum mobile – Institut za razvoj mladih i zajednice Banjaluka, Udruženje nezavisnih stvaralaca i aktivista Unsa Geto, Banjalučki centar za ljudska prava, Udruženje građana „Zdravo da ste“, Udruženje Genesis Project

ENSURING EFFECTIVE ACCESS TO INFORMATION: CHANGES TO THE LAW AT ALL LEVELS ARE NEEDED

Banja Luka, April 14th, 2026 – Almost half of the institutions in BiH do not respond to requests for access to information within the legal deadline, while only 140 out of 394 institutions submitted data on time. At the same time, the existing entity laws **do not oblige** institutions to proactively publish key information, nor they provide effective oversight and legal protection of citizens, which are significant shortcomings and reason why Transparency International in BiH, together with 27 civil society organizations, **has sent initiatives to amend the law on freedom of access to information** at all levels of government in BiH.

The application of existing laws shows that institutions continue to withhold information of public interest, especially that related to the spending of public funds. Almost half of the authorities **do not respond within the legal deadline**, while only a third [have submitted](#) information on time, and in practice legal loopholes are often used to avoid transparency.

In addition to neglecting deadlines, institutions in BiH also ignore court rulings that require them to provide the information that citizens and civil society organizations requested. Thus, the Court of BiH has ended only **three of the eight** administrative disputes initiated by TI BiH against public authorities that refuse to provide the requested information, while the low level of efficiency of the judiciary in providing legal protection in this area is outlined by the fact that TI BiH has been waiting for judgments **for more than a year**, despite the deadline of 60 days for making a court decision, which is prescribed by law.

The inefficiency of the courts, the absence of penalties and the inability to sanction have enabled institutions to evade **the application of the law** on freedom of access to information, while citizens are deprived of adequate legal protection. This is best illustrated by the example of the dispute against the RS Ministry of Transport and Communications, which persistently [ignores multiple court rulings](#) and refuses to publish the concession contract for the Banja Luka-Prijedor highway without sanctions, protecting the commercial interests of the Chinese investor instead of the interests of citizens who remain deprived of the financial aspects of this important infrastructure project.

In addition to problems in implementation, the entity laws lack the obligation of so-called **proactive transparency**, so institutions are not obliged to publish materials for sessions, budgets, draft laws and other documents in the field of their work, which is why the public remains deprived of information about decision-making processes and the ways in which public money is spent.

This is the main reason why civil society organizations are proposing the **introduction of the obligation to proactively publish draft laws, decisions and other materials** containing data on the spending of public funds in a machine-readable format (Word and text PDF), so that they are accessible to persons with disabilities who use screen readers, which is an international obligation of BiH in accordance with the UN Convention.

The initiatives also call for the introduction of the obligation to adopt formal decisions in response to the request for free access to information, and inspection supervision over the application of the law, as well as the possibility of imposing penalties in the cases of illegal withholding of information. This is especially important in Republika Srpska, where it is the practice of institutions to respond to requests with a simple "letter", often without signatures and seals, which directly **denies citizens the right to appeal** and similar mechanisms of legal protection.

In the Federation of Bosnia and Herzegovina, it is proposed **to harmonize with the laws on administrative procedure**, specify legal remedies and establish effective supervision over the implementation of the law, with the requirement that information must be submitted in a machine-readable and accessible format.

On the other hand, the new Law on Freedom of Access to Information at the level of BiH institutions, adopted as one **of the reform laws** on the European path, [did not speed up the publication of data](#) of public interest, and in some areas brought negative effects. The existing second-instance mechanism for the protection of rights **is not sufficiently functional** and independent, which is why TI BiH proposes to shorten the deadlines for the Appeal Body from 60 to 45 days in cases of conducting the public interest test.

All initiatives have a common goal, which is to **move from formal to actual access to information**, through clear obligations of institutions, effective monitoring and availability of data in practice. Without these changes, the right of access to information remains limited, and the space for misuse of public resources significantly increases, and the strengthening of transparency and accountability of institutions, which is one of the basic requirements in the process of European integration of BiH, is just **an empty platitude of political leaders**.

Signatories of the initiatives:

Transparency International u BiH, Vaša prava BiH, Balkanska istraživačka mreža – BIRN BiH, Centar za istraživačko novinarstvo - CIN, Sarajevski otvoreni centar - SOC, UG „Zašto Ne“, Helsinški parlament građana Banja Luka, ProPeace u BiH, UG Tolerancijom protiv različitosti – ToPeer, Doboj, Centri Civilnih Inicijativa – CCI BiH, Fondacija Infohouse, Udruženje Mreža za izgradnju mira, Udruženje BH Novinari, Udruženje žena „Napravi razliku, My Right – Empowers people with disabilities, Fondacija CURE, Udruženje „Resursni Aarhus centar u BiH“, Asocijacija za demokratske inicijative - ADI Sarajevo, Romski informativni centar „Kali Sara“, Centar za mlade „Kvart“ Prijedor, Fondacija Atelje za društvene promjene, Udruženje građana „Oštra nula“, Fondacija Udružene žene Banjaluka, Perpetuum mobile – Institut za razvoj mladih i zajednice Banjaluka, Udruženje nezavisnih stvaralaca i aktivista Unsa Geto, Banjalučki centar za ljudska prava, Udruženje građana „Zdravo da ste“, Udruženje Genesis Project